

SHB 126 SOSYAL HİZMETTE TEMEL KAVRAMLAR

Konu 7: Kadın Refahı Alanı Temel Kavramlar

Öğr. Gör. Ezgi Arslan Özdemir

Feminizm Tanımları

Feminizm:

“Kadınların kendi aralarında bir dayanışma yaratarak erkek egemen dünyanın norm ve değerlerine, cinsiyetçi politikalarına karşı başlatmış olduğu mücadele” ,

---

“Cinslerin eşitliği kuramına dayanan kadınlara eşit haklar isteyen temelde kadın ile erkek arasındaki iktidar ilişkisini değiştirmeyi amaçlayan bir siyasal akım”

“Cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir hareket”

Feminizm: Erkek düşmanlığı veya erkek üstünlüğünün ortadan kaldırılma çabası değil; her bireyin eşit hak, ödev ve sorumluluklara sahip bir toplum yaratma idealini temsil eder

- Bu kavram: Cinsiyet kavramının biyolojik cinsiyet yerine cinsiyetin toplumsal anlamına ve bu anlam karşılığında ortaya çıkan rollere odaklanır.
- Simone de Beauvoir, bu durumu “Second Sex” (İkinci Cins) isimli kitabında "Dünyaya kadın olarak gelinmez. Zamanla kadın olunur." ifadeleri ile açıklamıştır. Bunun anlamı kadın olmanın doğal ve doğuştan tanımlanmış bir olgu olmadığı, aksine kültürel ve toplumsal olarak doğumdan itibaren öğrenilen bir oluşum olduğudur. Bu nedenle toplumsal cinsiyet, her cins için belirli şekilde davranılmasını şart koşan **cinsiyet rollerini** doğurur.

Temel Kavramlar Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet rolleri

- Cinsiyet rolleri, toplumun cinsiyete yüklemiş olduğu davranış kalıplarından öğrenilir. Cinsiyet rolleri kadın ve erkeklerin nasıl davranması gerektiğini ve başkaları tarafından onlara nasıl muamele edilmesi gerektiğini tanımlar. Cinsiyet rolleri büyük oranda basmakalıptır ve insanlar arasında ayrımcılık yaratır.
- Toplumsal cinsiyet kavramı, bir insanın doğuştan gelen biyolojik cinsiyeti yerine cinsiyetin içinde yaşanan toplumda ne anlama geldiğine ve bu anlamdan doğan rollere odaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek rollerini tanımlar, dikte eder ve bu rollerin gerçekleştirilmesini bekler. Aynı zamanda ise toplumsal cinsiyet nedeniyle bu cinsiyet rolleri toplumsallaşma ve toplumsal kurumlar yoluyla yeniden üretilir

Ataerkillik

- Ataerkillik: Geçmişten günümüze erkeklerin kadınlar üzerinde üstünlük kazanmak ve elde ettikleri üstünlükleri ve baskınlığı arttırmak için kullandıkları sosyal, politik, kültürel ve toplumsal yapıların hepsini kapsamaktadır. Kelime anlamı baba ya da baba soyu veya patriyarki anlamına gelmektedir ve özel anlamda ise erkeğin söz sahibi olduğu aile türünü açıklamak içinde kullanılır

Ayrı Alanlar Nosyonu (Kamusal/Özel Alan Ayrımı)

- 17. ve 18. yüzyıllar boyunca kadının eş ve anne olarak evine yani özel alana ait olduğu düşüncesi neredeyse tüm dünyada geçerliydi. Fakat özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra kadınların özel alanlardan çıkıp sanayileşme ile birlikte çalışma yaşamına girmeye başlamaları ile kamusal alanda varoluşları başlamıştır. Bu nedenle özel alan ve kamusal alan kavramları ciddi şekilde keskin olarak ayrılmış ve kadınlar için tartışılmaya başlanmıştır. Fakat kamusal alanın, ataerkillik ile birlikte akılcı, üstünlük alanı olarak tanımlanması ile kadınların ait olduğu düşünülen özel alan ise ahlak, akıl dışılık ve ikincillik ile bağdaştırılmıştır.
- İşte buna ayrı alanlar nosyonu denilmektedir.

Feminist sosyal hizmet

- *Sosyal hizmet mesleğinin amacı en temelde uyumlandırma değil güçlendirmedir. Bu nedenle kadınların aile ve toplum içinde kendilerine atfedilen doğru rollere uyum göstermesine yardım etmek feminist sosyal hizmetin amaçları arasında kesinlikle yer almaz.* Aksine feminist sosyal hizmetin görevi, kadınların her gün deneyimledikleri büyük veya küçük çaplı tüm baskı ve ayrımcılığa karşı farkındalık kazandırarak güçlenmelerini sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek de ancak aşağıdaki temel bileşenlerin kabulü ile mümkündür
- Kalıplaşmış olan varsayımlardan kaçınmak,
- Toplumda baskın aile ve kadın ideolojisinin ötesinde düşünmek ve hareket etmek,
- Tamamen baskı ve ayrımcılık karşıtı sosyal hizmet ilkelerini benimsemek,
- Sosyal hizmet ilişkisinde eşitlikçi olmak,
- Müracaatçıların sorunlarını her zaman sosyopolitik düzeyde değerlendirmek,
- Toplumdaki cinsiyete bağlı güç ilişkilerinin her zaman farkında olmak.

Yeni Türk Medeni Kanunu 2001

- **Çalışma ve meslek seçimi:** 1926 medeni yasasında kadının çalışması kocasının iznine tabii kılınmıştı, bu madde 1990'da anayasa mahkemesince iptal edilmişti, yeni medeni yasanın 192'inci maddesi eşlerin çalışma ve meslek seçimini tamamen kendilerine bırakmıştır.
- **Cinsiyet seçimi:** Sadece kadın haklarıyla değil, gey, lezbiyen, transseksüel bireylerin haklarıyla da ilgili bir madde yeni medeni yasaya eklenmiştir; bu madde cinsiyet seçimidir. Yeni medeni yasanın 39. maddesi ile mahkeme kararı koşulu ile nüfus kaydındaki cinsiyet değişikliği mümkün kılınmıştır.
- **Velayet:** 337. madde ile velayet de yeniden düzenlenmiştir. Eski medeni yasada velayet konusunda boşanan taraflar anlaşamadığında babanın oyu üstün sayılıyordu, yeni yasa ile bu durum değiştirmiştir. Madde 337 ile tarafların eşitliği sağlanmıştır.
- **Velayet:** Evlilik dışı durumlarda da açıklığa kavuşmuştur. Madde 337, anababa evli değilse çocuğun velisinin annesi olduğunu belirtmektedir.
- **Mal rejimleri:** Mal rejimleri kadın hakları açısından oldukça önemlidir.
- **Aile konutu:** Tapuya konulan aile konutu şerhi, ailenin oturduğu konut üzerindeki tasarrufların eşlerin her ikisinin birlikte tasarrufuna bırakmaktadır. Bu uygulama kadınlara karşı ekonomik şiddetin azaltılması açısından önemlidir.
- 2003 yılında yeni medeni kanunu uygulayacak Aile mahkemeleri açılmıştır.

2004 Yeni Türk Ceza Kanunu (TCK)

- *Kadını bir birey olarak ele alma:*
- Yürürlükten kalkmış olan TCK; kadının vücut bütünlüğüne yönelik tecavüz ve taciz gibi cinsel şiddet içeren suçları, birey -insan olarak kadına yöneltilmiş eylemler olarak değerlendirmiyordu. Cinsel şiddet içeren suçların, öncelikle, toplumun, genel ahlak ve adabını rencide ettiğini kabul ediyordu. Bu nedenle de bu tür suçları, 'Topluma Karşı Suçlar' başlığı altında ele alıyordu. Yeni TCK, bu yaklaşımı reddederek, cinsel suçlarda korunması gereken değer, toplumsal ahlak, gelenek ve göreneklerden önce, öncelikle bir insan olarak kadının kendisi ve onun vücut bütünlüğü olduğunu kabul etmiştir. Bu nedenle anılan suçlar, Yeni TCK'da 'Kişilere Karşı Suçlar' ana başlığı altına alınmış bulunuyor. Bu suç grubu, yasada, "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" alt başlığı ile yer alıyor.

Cinsel dokunulmazlık:

- Yeni TCK, “Cinsel Dokunulmazlığı”, kişilerin vücudu üzerinde, rızaları dışında cinsel davranışlarda bulunularak beden bütünlüklerinin ihlali olarak tanımlamakta ve “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, 102,103,104 ve 105. maddelerinde düzenlemektedir. 102. Maddeye cinsel saldırıyı şöyle tanımlıyor: “Cinsel arzuları tatmin amacına yönelik fakat cinsel ilişkiye varmayan davranışlarla, bir kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal etme” olarak tanımlamaktadır. Bu eylemin, şehvi arzularla yapılmış olması yeterlidir. Bu suçun oluşması için şehvi arzuların fiilen tatmini aranmaz. Bu tür eylemleri yapanlar, mağdurların şikayeti üzerine hapis cezası alırlar (TCK:102/1).

Cinsel saldırı:

- Ayrıca, “Cinsel saldırı fiilleri; Beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak kişiye karşı, Kamu görevi ya da hizmet ilişkisinin sağladığı gücü kötüye kullanarak, 3. derece dâhil kan ve kayın hısımlığı ilişkisi olan kişiye karşı, silahla veya birden çok kişi tarafından birlikte işlenirse, eylemciye verilecek ceza yarı oranında artırılır” . 102. madde hukukumuzda ilk defa evlilik içi cinsel saldırıyı da şikâyete bağlı bir suç olarak nitelemektedir.

Cinsel taciz

- 105. madde cinsel tacizi düzenlemektedir. “Cinsel taciz, bir kimsenin, vücut dokunulmazlığının ihlali niteliği taşımayan cinsel davranışlarla gerçekleştirilir. Yeni yasamıza göre, bir kimseyi, cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine ceza verilmektedir. Yeni yasa, işyerinde cinsel taciz eylemini, bu eylemin, nitelikli hali olarak tanımlamıştır. Yasamız, çalışma yaşamı içinde bulunan bir kişinin, işyerinde, hiyerarşi ve hizmet ilişkisinin yarattığı güçten ya da aynı iş yerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanarak, diğer çalışana cinsel tacizde bulunması halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılmasını emretmektedir (TCK:105/2), [4] .

Cinsel İstismar

- Yeni Türk Ceza kanunu yetişkinlere karşı yapılan rızası dışındaki cinsel eylemleri cinsel saldırı suçu olarak tanımlıyor, cinsel saldırı suçu çocuklara karşı işlendiğinde ise bunu madde 103 ile 'cinsel istismar' olarak tanımlıyor.

Kaynaklar

- Arslan Özdemir, E. (2018). Feminist Teori içinde Sosyal Hizmet Kuram ve Yaklaşımları (Ed. Duyan, Veli). Erzurum: AÜ.
- Atasü Topçuoğlu, R. (2018). Kadın Hakları ve Mevzuat içinde Sosyal Hizmet Mevzuatı (Ed. Tomanbayi İlhan). Erzurum: AÜ
- Zastrow, C. (2013). Sexism and Efforts For Achieving Equality. C. Zastrow içinde, Introduction to Social Work and Social Welfare: Empowering People (11th Edition b., s. 420-447). Cengage Learning
- Michell, A. (1995). Feminizm, Ş. Tekeli (Çev.), Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arat, N. (2010). Feminizmin ABC'si. İstanbul: Say Yayınları.
- Hooks, B. (2012). Feminizm herkes içindir. E. Aydın, B. Kurt, Ş. Özgün, A. Yıldırım (Çev.). İstanbul: BGST Yayınları.
- Buz, S. (2009, Nisan). Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. Toplum ve Sosyal Hizmet, 20(1), 53-65.